

Sygn. akt I UK 500/16

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania S.B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
o ustalenie ustawodawstwa,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 września 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 maja 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 maja 2016 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację wnioskodawcy S.B. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. z dnia 10 kwietnia 2015 r., sygn. akt IV U (...), oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z 27 stycznia 2015 r. stwierdzającej, że w okresie od 1 kwietnia 2014 r. do 31 marca 2015 r. do wnioskodawcy ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. W ocenie autora skargi „w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na tym, czy organ rentowy musi posiadać stosowne informacje

wynikające z art. 14 ust 5b rozporządzenia wykonawczego, a więc musi posiadać informacje pozwalające stwierdzić czy dana praca najemna wykonywana przez zainteresowanego nie ma charakteru marginalnego czy ma się opierać wyłącznie na stwierdzeniach zagranicznej instytucji ubezpieczeniowej. A także czy sąd powszechny może we własnym zakresie ustalać czy praca najemna wykonywana poza granicami Polski ma charakter marginalny, a w konsekwencji czy wnioskodawca podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych - tym samym czy sąd jest w postępowaniu związany decyzją organu rentowego w zakresie ustawodawstwa właściwego - która zapadła po przeprowadzeniu procedury konsultacyjnej z zagraniczną instytucją ubezpieczeniową”.

„Oczywista zasadność” skargi kasacyjnej wynika z „rażącego uchybienia Sądu Apelacyjnego w (...), który uznał, że nie ma podstaw do objęcia Wnioskodawcy ustawodawstwem niemieckim, chociaż zostały spełnione przesłanki art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004 - osoba która wykonuje prace najemną oraz prace na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje prace najemną. Ponadto Sąd Apelacyjny w (...) rażąco uchybił przepisom prawa materialnego stwierdzając, że organ rentowy zastosował prawidłowo procedurę ustalenia ustawodawstwa zgodnie z art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009, pomimo tego, że polski organ rentowy nie nawiązał kontaktu z niemiecką instytucją ubezpieczeniową w związku z brakiem pewności co do ustalenia właściwego ustawodawstwa, czyniąc to bez przeprowadzenia stosownej procedury, która powinna zostać dokonana w oparciu o przepis art. 16 ust. 4 w związku z art. 5 rozporządzenia wykonawczego PE i Rady nr 987/2009. Sąd Apelacyjny rażąco naruszył przepisy prawa poprzez uznanie, iż z norm prawnych wynikał obowiązek ciążyący na Wnioskodawcy, iż powinien on wykazać podleganie ustawodawstwu niemieckiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych innego państwa członkowskiego, ponieważ nie przedstawił formularza A1. Sąd Apelacyjny w (...) w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie wyjaśnił, dlaczego pominął zastosowanie przez organ rentowy i Sąd Okręgowy w K. art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 ma użycie do

art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie

należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, sformułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451). Podkreślić trzeba, że istotne zagadnienie prawne musi występować w sprawie – wynikać na tle podstaw zaskarżonego skargą kasacyjną wyroku Sądu drugiej instancji. Nie można przedstawiać kwestii oderwanych (sprzecznych) od podstawy faktycznej wyroku Sądu drugiej instancji. Stosownie bowiem do art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku wynika, że wnioskodawca od 5

marca 2012 r. prowadzi na terenie Polski pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą D. w T.. Jest to działalność w zakresie specjalistycznego projektowania. W dniu 1 kwietnia 2014 r. wnioskodawca podpisał z niemiecką firmą „P.” G., ul. E., w G. umowę o pracę na czas nieokreślony, zobowiązując się do wykonywania pracy na terenie Republiki Niemieckiej. Minimalny czas pracy wnioskodawcy w tej umowie określono na 10 godzin miesięcznie. Podano też wysokość wynagrodzenia za pracę, ustalając, że wynosi ono 7 Euro brutto za godzinę i 50 Euro brutto za zdobycie nowego klienta. Sądy ustaliły także, że organ rentowy zwrócił się pismem z dnia 12 czerwca 2014 r. do niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej Deutsche Rentenversicherung-Bund (DRV Bund), przekazując dokumenty ustalające ustawodawstwo wraz z prośbą o zbadanie, czy praca najemna dla firmy P. jest faktycznie wykonywana, a jeśli tak, to w jakim wymiarze. O ustaleniu zastosowania tymczasowo prawa niemieckiego w stosunku do S.B., organ rentowy zawiadomił go pismem z dnia 12 czerwca 2014 r. Niemiecka instytucja zakwestionowała ustalone przez ZUS ustawodawstwo podnosząc, że zatrudnienie wnioskodawcy w firmie niemieckiej miało charakter marginalny, wskazując również, że na dzień 11 lipca 2014 r. w niemieckim systemie nie było jeszcze zgłoszenia S.B. do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Bazując na tej informacji, organ rentowy zmienił swoje wcześniejsze rozstrzygnięcie i ustalił dla wnioskodawcy na okres od 1 kwietnia 2014 r. do 31 marca 2015 r. jako właściwe ustawodawstwo polskie przyjmując, że wykonywana przez niego na rzecz niemieckiej firmy praca ma charakter marginalny, dlatego nie może być brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa. W ocenie Sądu drugiej instancji ważność umowy o pracę, mającej stanowić tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym w Niemczech i w konsekwencji tytuł do wyłączenia stosowania ustawodawstwa polskiego w zakresie ubezpieczeń społecznych wobec wspólnotowej zasady podlegania ustawodawstwu jednego tylko państwa członkowskiego, nie została oceniona przez polską instytucję ubezpieczeniową, ale organ niemiecki, jako jedyny do tego uprawniony. Skoro więc organ rentowy dopełnił wymaganej procedury dla ustalenia właściwego ustawodawstwa w sytuacji wynikającej z treści art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w

sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L 04.166.1), brak było podstaw do zakwestionowania tak ustalonego ustawodawstwa jako właściwego.

Powyżej przedstawione ustalenia stanowiły punkt odniesienia do zastosowania przepisów prawa materialnego określonych szczegółowo w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w tym między innymi art. 11 ust. 1, art. 13 ust. 1 – 3 oraz 16 ust. 1 – 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L 200 z 07 czerwca 2004 r.) oraz art. 16 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009. Sąd drugiej instancji – dzieląc stanowisko organu rentowego w zaskarżonej decyzji – uznał, że od 1 kwietnia 2014 r. do 31 marca 2015 r. do S. B. na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 13 pkt 4, art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 121) w związku z art. 5 i art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 (Dz.U. z 2009 r. UE L Nr 284, poz. 1) w brzmieniu nadanym rozporządzeniem 465/2012 (Dz.U. UE L z dnia 8 czerwca 2012 r.), ma zastosowanie ustawodawstwo polskie.

Autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej swoje „zagadnienie” sprowadza jedynie do ogólnikowych pytań. Brakuje odpowiedniej jurydycznej argumentacji, którą wykazałby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Postawione pytania nie uwzględniają w swojej konstrukcji ani przedstawionych ustaleń faktycznych zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji ani też analiz interpretacyjnych wskazanych przepisów prawa materialnego przedstawionych szczegółowo w jego uzasadnieniu.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11

stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Odnosząc przedstawione założenia interpretacyjne na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyżej przedstawionych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Autor skargi nie przedstawia w uzasadnieniu wniosku odpowiedniego wyводу, którym wykazałby sugerowaną oczywistą zasadność jego skargi kasacyjnej z uwagi na naruszenie wskazanych przepisów prawa materialnego.

Zamiast tego uzasadnienie wniosku ogranicza się do sugestii o naruszeniu wskazanych przepisów prawa materialnego bez zestawienia tych twierdzeń ze stanowiskiem zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w zakresie oceny spornej w sprawie kwestii – stanowiska szeroko przedstawionego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.